

informacji jest tu opis faktów i ich wyjaśnianie, z dominacją jednakże zdań opisowych nad wyjaśniającymi. Może to rodzić zagrożenie, iż student postrzeżeć będzie proces historyczny jako potok faktów, bez dostrzegania zachodzących między nimi związków czasowo-przestrzennych i przyczynowo-skutkowych. Niedostyt budzi też brak – w odniesieniu do omawianych problemów – pytań, zadań i dyrektyw badawczych, które ukierunkowałyby pracę odkrywczą studentów, samodzielne dochodzenie do wyjaśnień i ocen ewolucji edukacji rolniczej na przestrzeni dziejów. Lukę tę kompensuje w części zamieszczony po każdym rozdziale wykaz literatury, która może stanowić źródło głębszego studiowania kwestii będących przedmiotem szczególnego zainteresowania.

Dokonując oceny pracy E. Kołowskiego i E. Małewskiej w aspekcie dydaktycznym moż-

na stwierdzić, iż jest to akademicki podręcznik systematyczny zawierający kompendium wiedzy z zakresu wychowania do pracy na roli, spełniający głównie funkcję informacyjno-poznawczą. Opracowanie podręcznika w takiej formie i treści ma swoje dydaktyczne uzasadnienie w realizowanych w uczelniach rolniczych zajęciach dydaktycznych i programach studiów z zakresu historii wychowania i oświaty rolniczej, które charakteryzują się szczupłością godzin dydaktycznych, niewspółmierną do zakresu treści kształcenia.

Stąd też poczynione tu uwagi krytyczne nie mogą przesłonić walorów omawianej pracy. Jest ona z pewnością wartościową pozycją naukową i dydaktyczną w polskiej literaturze dotyczącej historii edukacji rolniczej, jak i historii wychowania.

Alicja Kicowska

Nauki pedagogiczne w Polsce. Tradycje — współczesność — przyszłość. Materiały z konferencji, red. S. Michalski, R. Ossowski, Bydgoszcz 1994, Wydawnictwo WSP, ss. 561

We wrześniu 1989 roku odbyła się zorganizowana przez Wyższą Szkołę Pedagogiczną w Bydgoszczy i Bydgoskie Towarzystwo Naukowe sesja z okazji 20-lecia WSP i 30-lecia PBTN-u. Jednym z organizatorów sesji i redaktorem niniejszego tomu był Profesor Stanisław Michalski, który nie doczekał zfinalizowania prac. Zmarł w grudniu 1990 roku.

Tom otwierają wystąpienia R. Ossowskiego i J. Hellwiga poświęcone Profesorowi S. Michalskiemu. Pierwszą zasadniczą część pracy stanowią natomiast teksty omawiające dzieje polskiej myśli pedagogicznej od czasów Odrodzenia (D. Żołądź), przez Oświecenie (K. Mrozowska), czasy rozbiorów (S. Gawlik, Cz. Majorek, K. Poznański), aż do czasów współczesnych (S. Palka).

Następny blok poświęcony jest zagadnieniom poszczególnych dziedzin pedagogiki. I tak pedagogikę ogólną, jej stan i kierunki rozwoju omawia J. Gnitecki, dydaktykę – B. Niemierko,

pedagogikę społeczną – E. Trempała, E. Stucki – stan i tendencje rozwoju pedagogiki wczesnoszkolnej, a K. Błoch-Żuchelkowska – genezę i rozwój pedagogiki przedszkolnej. Następnie I. Jundziłł zajmuje się problematyką pedagogiki opiekuńczej, R. Ossowski – pedagogiką specjalną, A. Mońka-Stanikowa – pedagogiką porównawczą. Artykuł A. Tchorzewskiego omawia genezę i rozwój teorii wychowania w Polsce, a T. Jałmużny rozwój pedeutologii. Pedagogiką pracy zajął się Z. Wiatrowski, a E. Rogalski rozwojem powszechnej edukacji muzycznej. Tom zamykają dwie rozprawy autorów niemieckich. Pierwsza J. Kuhnena poświęcona jest zagadnieniom wychowania dla przyszłości i K. D. Mendego dotyczy stanu nauk pedagogicznych w Republice Federalnej Niemiec.

Poszczególne rozprawy uzupełniają obcojęzyczne streszczenia.

(D.Ż. – S.)